

EIGE:n tasa-arvoindeksi mittaa sukupuolten tasa-arvoa yhteiskunnan eri alueilla ja laskee sille helposti tulkittavan lopulukeman. Indeksillä voidaan seurata sukupuolten tasa-arvon kehitystä Euroopan unionissa.

Tasa-arvoindeksissä on kuusi pääaluetta (työ, raha, osaaminen, aika, valta ja terveys) sekä kaksi sivualuetta (väkivalta ja risteävä eriarvoisuus). Indeksillä lasketaan yhdistämällä erilaisia sukupuolten tasa-arvoon liittyviä indikaattoreita yhdeksi mittaukselliseksi. Tasa-arvoindeksissä jäsenvaltioille annetaan pisteitä yhdestä sataan, niin että yksi vastaa täydellistä epätasa-arvoa ja 100 täyttää tasa-arvoa. Naisten ja miesten välisten erojen mittaamisen lisäksi tasa-arvoindeksissä otetaan huomioon maakohtaiset taustat ja jäsenvaltioiden kehitystasot eri alueilla. Korkea kokonaispistemäärä kertoo siis sekä pienestä (tai olemattomasta) erosta sukupuolten välillä että yleisesti ottaen hyvästä kokonaistilanteesta (esimerkiksi sekä naiset että miehet ovat laajalti mukana työelämässä).

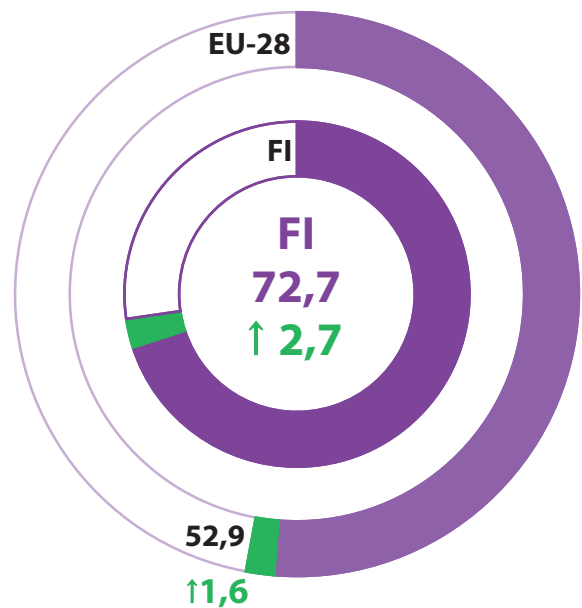
Vuoden 2015 tasa-arvoindeksi mittaa, miten kaukana (tai lähellä) EU ja sen jäsenvaltiot olivat sukupuolten tasa-arvosta vuosina 2005, 2010 ja 2012 ⁽¹⁾. Jokaiselle pääalueelle ja osa-alueelle on laskettu oma tuloksensa. Ensimmäistä kertaa indeksi on laskettu myös naiseen kohdistuvalle väkivallalle.

Sukupuolten välisen tasa-arvon kehitys Suomessa vuodesta 2005

Suomentasa-arvolukema on parantunut 2,7 pisteellä vuodesta 2005, mikä on enemmän kuin EU:ssa keskimäärin. Suomen kokonaisindeksi on **72,7 sadasta**, mikä on yksi EU-maiden kärkituloksista. Haasteita on kuitenkin edelleen joillakin aloilla. Suurimmat haasteet liittyvät kotitöihin, hoitovelvoitteisiin ja vapaa-aikaan käytetyn ajan jakautumiseen naisten ja miesten välillä. Haasteita on myös osaamisessa: sukupuoli näkyy vahvasti siinä, mille aloille opiskelijat suuntautuvat. Korkeakoulututkinnon suorittaneiden naisten ja miesten määrä on kasvanut kokonaisuudessaan, mutta opiskelijoiden jakautuminen eri aloille kertoo yhä yhteiskunnan sukupuoleen liittyvistä stereotyyppioista.

Suomi on kirinyt vahvasti raha-alueella. Kehitys liittyy kuitenkin ennen kaikkea kokonaistilanteen paranemiseen, ei niinkään sukupuolten välisten erojen kaventumiseen. Työhön liittyy edelleen haasteita, sillä naisten ja miesten kokonaistyöllisyys on laskenut hieman, vaikkakin työn laatu on parantunut. Vallan osalta Suomen tilanne on erinomainen politiikassa, missä tasa-arvo on lähes saavutettu. Yksityisellä sektorilla ollaan kuitenkin vielä kaukana tasa-arvosta, joskin

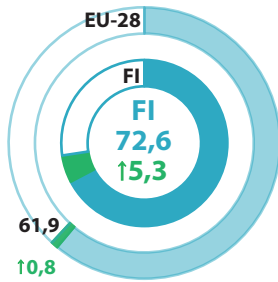
sielläkin on tapahtunut huomattavaa kehitystä viime vuosina. Pisteet terveyden osalta ovat korkeat, mikä osoittaa että molemmat sukupuolet voivat tasapuolisesti käyttää terveydenhuollon palveluita ja että sekä miesten että naisten yleinen terveydentilanne on hyvä. Naisten ja miesten väliset erot terveyteen liittyvässä käyttäytymisessä lisätään tulevien vuosien indeksiin, jotta sukupuolten välisistä eroista terveyden alalla saataisiin kattavampi kuva.

⁽¹⁾ Tasa-arvoindeksi perustuu tietoihin, joita on saatu Eurostatilta (EU:n työvoimatutkimus, ansiorakennetutkimus, yhteisön tulo- ja elinolosuhteiden ja väestötillastot), Unescon/OECD:n/Eurostatin koulutustilastoja koskevista kyselytutkimuksista, Eurofoundin tekemästä Euroopan työolotutkimuksesta, Euroopan komission WMID-tietokannasta ja FRA:n toteuttamasta naiseen kohdistuvaa väkivaltaa koskevasta tutkimuksesta.

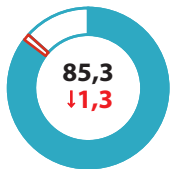
Työ

Työn pääalue

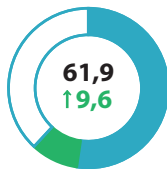

Osa-alueet

Työelämään osallistuminen

Sukupuolten jakautuminen ja työn laatu

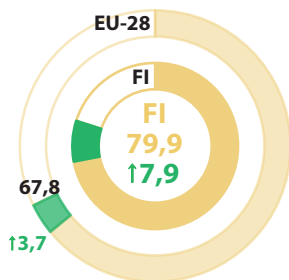
Työn osalta Suomen pisteet ovat nousseet merkittävästi vuodesta 2005. Kehitystä on tapahtunut etenkin sukupuolten jakautumisessa eri aloille ja työn laadussa.

Kokonaistyöllisyys Suomessa on laskenut hiukan ja miesten työllisyys enemmän kuin naisten. Tämä on kaventanut sukupuolieroa, mutta huonontanut kokonaistilannetta. Naisten työllisyys on Suomessa 73 prosenttia, mikä on lähellä Eurooppa 2020 -strategian tavoitetta, jonka mukaan aikuisikäisen väestön (20–64-vuotiaiden) työllisyyden tulisi olla 75 prosenttia. Perinteisessä työllisyyttä kuvaavissa tilastoissa lasketaan kuitenkin vain työssä käyvien ihmisten määrä, eikä osa-aikatyön vaikutusta huomioda. Tämä vaikuttaa etenkin naisten tilastoihin. Työtuntien mukaan laskettuna Suomen naisten työllisyysaste on vain 48 prosenttia.

Sukupuolten jakautumisessa eri aloille ja työn laadun osa-alueilla on edistytty pääasiassa työolojen parantumisen ansiosta. Suuri muutos on työntekijöiden määrässä, joilla on mahdollisuus ottaa tunti-pari vapaata työaikana, joka on yli kolminkertaistunut (12 prosentista vuonna 2005 peräti 48 prosenttiin vuonna 2010). Suomessa työmarkkinat ovat kuitenkin edelleen jakautuneet sukupuolten mukaan. Opetusalalla, terveydenhuollon alalla ja sosiaalialalla työskenteli vuonna 2012 neljä kertaa enemmän naisia (40 prosenttia) kuin miehiä (9 prosenttia).

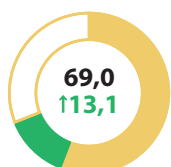
Raha

Rahan pääalue

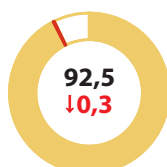

Osa-alueet

Taloudelliset resurssit

Taloudellinen tilanne

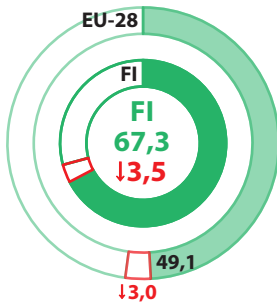
Rahan osalta lukema on noussut 7,9 pisteellä vuodesta 2005. Kehitys tällä alueella johtuu suurelta osin siitä, että sekä naisten että miesten mahdollisuus ansaita rahaa on yleisesti ottaen parantunut.

Vaikka pisteet ovat suhteellisen korkeat, naisille ansaitseminen on haastavampaa. Naiset ansaitsevat vähemmän kuin miehet, ja heidän tulojaan sekä eläkkeensä ovat alhaisemmat. Sukupuolten välisten tuloerojen kaventuminen on ollut huomattavan hidasta.

Tällä alueella pyritään selvittämään naisten ja miesten välisiä eroja taloudellisten resurssien jakautumisessa. Tämä on haastavaa, sillä tuloja ja köyhyyttä kuvaavat indikaattorit lasketaan kotitalouksien tasolla. Samassa kotitaloudessa elävien naisten ja miesten taloudellinen tilanne oletetaan yhdenvertaiseksi, joten sukupuolten väliset erot köyhyydessä ja kotitalouden tuloissa eivät juurikaan ole näkyvissä. Varojen mittaaminen yksilötasolla antaisi tarkempaa tietoa sukupuolten tilanteesta ja kuvaisi realistisemmin tulojen jakautumista perheenjäsenten kesken.

Osaaminen

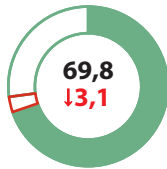
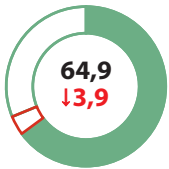
Osaamisen pääalue

Osa-alueet

Tutkinnot ja
segregaatio

Elinikäinen
oppiminen

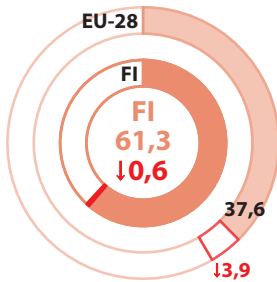
Osaamisen kokonaispisteet ovat laskeneet (3,5 pistettä), koska naisten ja miesten valitsemat opiskelualat ovat edelleen vahvasti jakautuneet ja koska aikuisikäisen väestön (15–74-vuotiaiden) osallistuminen elinikäiseen oppimiseen sekä virallisen että epävirallisen koulutuksen puolella on polkenut paikoillaan.

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden naisten määrä kasvoi enemmän kuin miesten, joten sukupuolten välinen ero tutkinnon suorittaneiden määrässä kasvoi hieman. Opiskelualojen jakautuminen on edelleen suuri haaste: yli 50 prosenttia naisopiskelijoista keskittyi opetuksen, terveyden ja sosiaalihuollon alalle, humanistisiin tieteisiin ja taiteisiin, joita pidetään perinteisesti "naisten aloina". Sukupuolijako kaikilla koulutuksen tasoilla johtaa työmarkkinoiden jakautumiseen ja vaikuttaa näin sekä naisten että miesten tuleviin uravaihtoehtoihin.

Teknologian ja työmarkkinoiden nopean kehityksen vuoksi elinikäinen oppiminen on erittäin tärkeää sekä naisille että miehille. Elinikäiseen oppimiseen osallistuva väestönosa säilyi kuitenkin lähes muuttumattomana vuosina 2005–2012.

Aika

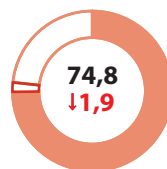
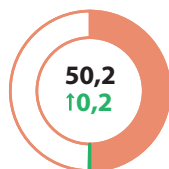
Ajan pääalue

Osa-alueet

Hoitovelvoitteet

Sosiaalinen
toiminta

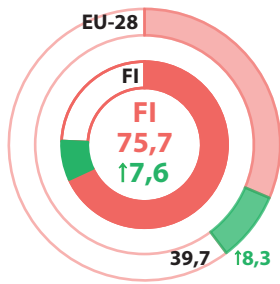
Suomi saa matalimmat pisteet siitä, miten ajankäyttö jakautuu miesten ja naisten välillä.

Naiset ja miehet käyttävät suurin piirtein yhtä paljon aikaa lasten ja lastenlasten hoitamiseen, mutta kotitöihin käytetty aika jakautuu edelleen epätasaisesti. 72 prosenttia naisista ja vain 39 prosenttia miehistä laittaa ruokaa ja tekee kotitöitä joka päivä vähintään tunnin ajan. Naisilla on edelleen paljon suurempi vastuu perheestä huolehtimisesta. Kodista ja perheestä huolehtimiseen käytetyn ajan eriarvoinen jakautuminen vaikuttaa usein siihen, miten paljon aikaa käytetään sosiaaliseen toimintaan. Suomessa erot ovat kuitenkin pienet: 38 prosenttia työssä käyvistä naisista ja 39 prosenttia työssä käyvistä miehistä harrastaa urheilua, kulttuuria tai muuta vapaa-ajan toimintaa vähintään joka toinen päivä.

Hoitovelvoitteisiin käytetty aika vaikuttaa suuresti naisten työllistymismahdollisuuksiin ja taloudelliseen riippumattomuuteen. Tutkimustulokset vahvistavat, että työ- ja yksityiselämän välistä tasapainoa edistävät toimenpiteet – esimerkiksi kohtuuhintaiset ja korkealaatuiset hoitopalvelut lapsille ja muille hoitoa tarvitseville läheisille, joustavat työaikajärjestelyt ja miesten kannustaminen ottamaan enemmän vastuuta kotitöistä ja lastenhoidosta – ovat tärkeitä sekä naisille että miehille.

Valta

Vallan pääalue

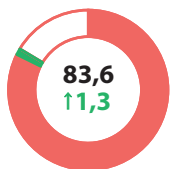

Vallan osalta Suomen pisteet ovat EU-maiden korkeimmat, ja ne ovat olleet tasaisesti nousussa. Poliittisen vallan osalta pisteet ovat olleet aina korkeat, mutta kehitystä on tapahtunut nyt myös yksityisellä sektorilla.

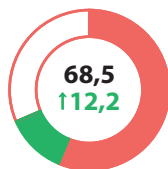
Vuonna 2012 Suomen pankin pankkivaltuustossa sukupuolet olivat tasapuolisesti edustettuina: 42 prosenttia naisia ja 58 prosenttia miehiä. Eriarvoisuus yksityisellä sektorilla on kuitenkin edelleen suurta: suurimpien yritysten hallituksissa, hallintoneuvostoissa ja johtokunnissa naisia on vain 29 prosenttia, ja taloudellinen valta onkin suurelta osin edelleen miesten käsissä.

Osa-alueet

Politiikka

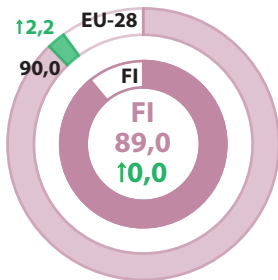
Talous

Naisten nimitykset yritysten johtaviin tehtäviin ovat kuitenkin lisääntyneet viime vuosina, johtuen sekä kansallisista toimenpiteistä että EU-aloitteista, kuten direktiiviehdotuksesta parantaa toimivaan johtoon kuulumattomien johtokunnan jäsenten sukupuolijakaumaa. Yrityskulttuurin muuttaminen kaipaa kuitenkin vielä laajempaa julkista keskustelua ja asenteiden muutosta. Tasa-arvoisen työelämän edellytyksenä on purkaa kulttuuri, jota leimaavat pitkät työpäivät, maskuliininen johtamistapa ja avoimuuden puute rekrytointi- ja ylennyskäytännöissä. Nämä asettavat tyypillisesti miehet etulyöntiasemaan työmarkkinoilla.

Terveys

Terveyden pääalue

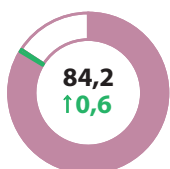

Tasa-arvoindeksi kuvaa tällä hetkellä kahta aluetta: terveydentilaa ja palveluiden saantia. Tältä osin tilanne on suhteellisen hyvä sekä Suomessa että laajemmin EU:ssa. Sukupuolten eriarvoisuus terveyden alueella on vähäistä.

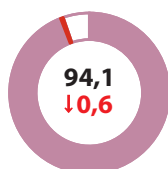
Suomen pisteet terveyden alueella ovat säilyneet lähes ennallaan vuodesta 2005. Muutokset ovat pieniä, mutta esimerkiksi sukupuolten välinen ero terveenä vietettävistä elinvuosista on kääntynyt päinvastaiseksi. Ennen naiset elivät miehiä pidempään hyväkuntoisina, mutta tilanne on nyt päinvastainen, 56 vuotta naisilla ja 57 vuotta miehillä. Lisäksi terveenä vietettävien vuosien kokonaismäärä on Suomessa (57 vuotta) hieman EU:n keskiarvoa (62 vuotta) pienempi.

Osa-alueet

Terveydentila

Terveyspalveluiden saantavuus

Sukupuolten väliset erot saattavat kuitenkin olla suuremmat kuin tilastot kertovat. Mittauksiin ei nykyisellään sisälly tietoa terveyteen liittyvän käyttäytymisen eroista, koska sopivia indikaattoreita ei ole eikä siitä ole saatavilla tietoa. Naisten ja miesten käyttäytymisessä ja elintavoissa on paljon eroja, joiden selvittäminen on tärkeää terveyden taustojen ymmärtämiseksi.

Vuoden 2015 tasa-arvoindeksi: Sivualueet

Väkivalta

Naisiin kohdistuvan väkivallan mittaamisessa tilanne on nyt parempi kuin vuonna 2013, jolloin ei vielä ollut käytössä vertailukelpoista tietoa. Vuoden 2015 indeksi yhdistää Euroopan perusoikeusviraston (FRA) ja Eurobarometrin tietoja ja esittää niiden perusteella lasketun suuntaa-antavan lukeman erimaille. Siinä analysoidaan myös suhtautumista naisiin kohdistuvaan väkivaltaan, tiedon tasoa ja luottamusta poliisi- ja oikeusviranomaisiin. Analyysin perusteella maissa, joissa tasa-arvoindeksi oli korkea, naisiin kohdistuva väkivalta oli vähemmän hyväksyttävää ja naiset tekevät todennäköisemmin ilmoituksen väkivallasta. Suomi kuului selkeästi tähän ryhmään, ja ilmoitettujen väkivallantekeijien määrä olikin EU:n keskiarvoa suurempi. Vain 0,7 prosenttia väestöstä pitää naisiin kohdistuvaa väkivaltaa hyväksyttävänä, 77 prosenttia väestöstä luottaa oikeuslaitokseen ja 91 prosenttia poliisiin.

EU ja sen jäsenvaltiot ovat sitoutuneet lopettamaan naisiin kohdistuvan väkivallan. Tämän sitoumuksen tukemiseksi tarvitaan järjestelmällisesti kerättyä vertailukelpoista tietoa eri maista.

Risteävä eriarvoisuus

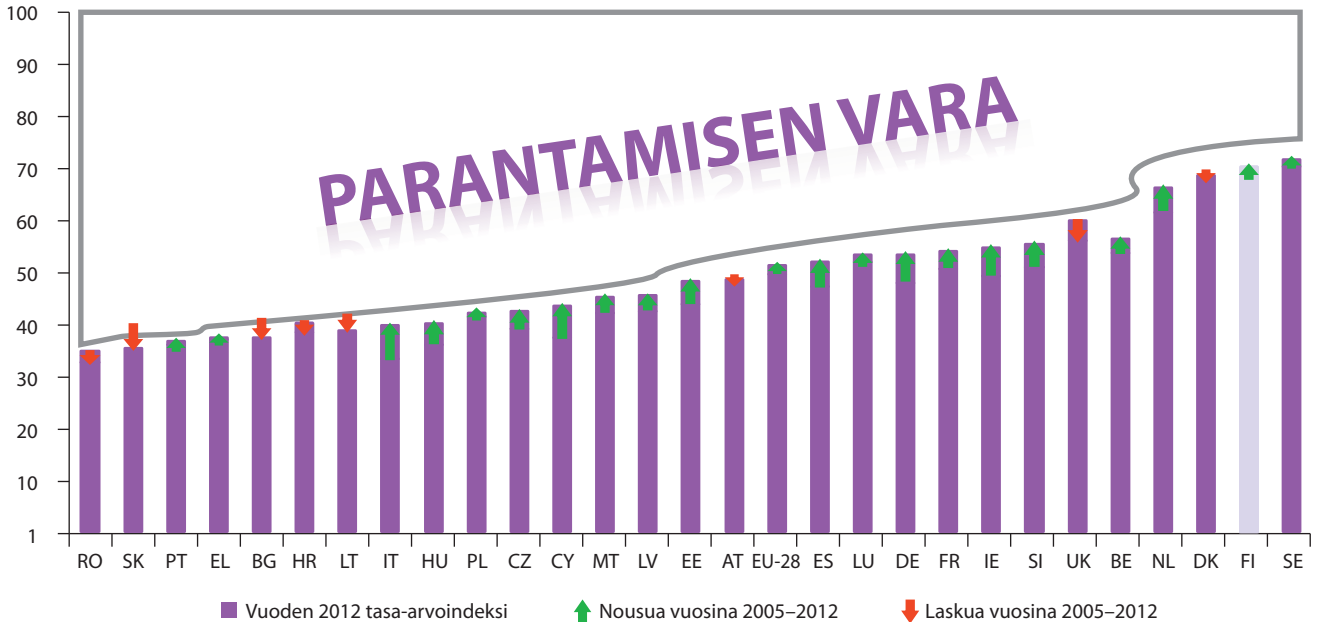

On tärkeää ymmärtää, etteivät naiset ja miehet ole homogeeninen ryhmä. Risteävä eriarvoisuus on osa-alue, joka selvittää miten sukupuoli vaikuttaa naisten ja miesten kokemuksiin elämästä yhdessä muiden tekijöiden kanssa. Raportissa analysoidaan ja vertaillaan sukupuolten välisiä eroja työllisyydessä kahdessa ikäryhmässä (15–54-vuotiaat ja 55–64-vuotiaat), syntyperältään ulkomaalaisten ja kantaväestön välillä ja yksinhuoltajien ja lapsettomien välillä.

Suomessa ulkomaalaistaustaisten miesten työllisyysaste on lähes sama kuin suomalaistaustaisten, mutta naisten välillä ero on suuri. Näiden erojen ymmärtäminen on erityisen tärkeää tämän päivän pakolaistilanteessa. Suomessa iäkkäät työntekijät ovat haavoittuvassa asemassa ja heillä on heikommat mahdollisuudet saada töitä, mutta sukupuolten väliset työllisyserot ovat suurempia nuorten keskuudessa. Yksinhuoltajien, lähinnä yksinhuoltajaäitien, työllisyys on heikentynyt, mikä puolestaan vaikuttaa köyhyysasteeseen. Risteävää eriarvoisuutta analysoidaan tarkemmin seuraavassa tasa-arvoindeksissä.

Vuoden 2015 tasa-arvoindeksi

Tasa-arvoindeksi mittaa tasa-arvotilannetta Euroopan unioissa 10 vuoden aikana. Suomen kokonaispisteet ovat EU:n toiseksi korkeimmat. Kuitenkaan edes kärkimaat eivät ole saavuttaneet sukupuolten tasa-arvolle asetettua kolmen neljänneksen tavoitetta, joten parannettavaa on kaikissa maissa. Tavoitteen saavuttamiseksi Suomessa ja koko EU:ssa tarvitaan kohdennettua ja kokonaisvaltaista lähestymistapaa.

Tasa-arvoindeksin käyttö ja hyödyt

Tasa-arvoindeksi

- auttaa seuraamaan sukupuolten tasa-arvon kehitystä Euroopan unionissa
- auttaa päättäjiä arvioimaan oman maan tilannetta
- osoittaa EU:ssa ja jäsenvaltioissa toteutettujen toimien vaikutukset naisten ja miesten asemaan
- auttaa analysoimaan politiikkaa sukupuolinäkökulmasta ja vertailemaan eri politiikan aloja
- tukee sukupuolten tasa-arvoa edistävien toimien ja lainsäädännön laatimista ja täytäntöönpanoa
- kertoo sukupuolten tasa-arvoa edistävästä toimintamalleista ja niihin liittyvistä haasteista päättäjille ja kansalaisille
- tuo esille tietoon liittyviä puutteita ja peräänkuuluttaa vertailukelpoisia ja luotettavia tietoja, jotka on jaoteltu sukupuolen perusteella ja jotka ovat saatavilla kaikista jäsenvaltioista

Euroopan tasa-arvoinstituutti

Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE) on EU:n sukupuolten välistä tasa-arvoa edistävä tietokeskus. EIGE tarjoaa poliittisille päättäjille ja viranomaisille erityisasiantuntemusta sekä vertailukelpoista ja luotettavaa tietoa sukupuolten välisestä tasa-arvosta Euroopassa. EIGE:n visiona on tasa-arvoinen Eurooppa.

Lisätietoja:

<http://eige.europa.eu>

<http://www.twitter.com/eurogender>

<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>

<http://www.youtube.com/eurogender>

<http://eurogender.eige.europa.eu>

Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE)
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilna
LIETTUA
P. +370 5 215 7444
Sähköposti: eige.sec@eige.europa.eu

PDF	MH-01-16-060-FI-N	10.2839/705746	978-92-9218-932-7
Painoversio	MH-01-16-060-FI-C	10.2839/41879	978-92-9218-933-4